

[Alfred Jensen.]

overvejelser i forbindelse med spørgsmålet om atomvåben. Det har ministeren ikke villet afvise, og det vil altså sige, at sådanne tanker kan komme ind i overvejelserne. Men netop på dette område må vi have klarhed, for sagen kan ikke udskydes til efteråret eller måske til begyndelsen af næste år, og jeg ser ikke, selvom det skulle være rigtigt, hvad ministeren siger, at de bedste strategier findes i NATOs hovedkvarter. Jeg tror, såvel ministeren som andre i denne sal vil erkende, at der findes kyn-dige strategier også udenfor NATOs hovedkvarter, men skulle man komme til den erkendelse, at der skal placeres atom- og brintbomber i Danmark, er jeg overbevist om, at det danske folk har en anden opfattelse af spørgsmålet, og det er det, der har interesse, når vi drøfter udskydelsen af revisionen af forsvarsordningen. Vi må have klarhed over dette problem, og jeg mener, at ministeren gennem sine udtalelser faktisk har erkendt, at spørgsmålet om placering af atom- og brintbomber i Danmark indgår i overvejelserne. Hvis der ikke kommer andre bemærkninger fra ministeren herom, må offentligheden forstå, at disse planer er under overvejelse, og så må offentligheden reagere, som den ved tidligere lejlighed har gjort det, når man sysler med planer, den ikke billiger.

Forsvarsministeren (Rasmus Hansen):

Det er en ofte anvendt kommunistisk taktik både her i salen og andetsteds at sige, uden hensyn til hvad der er blevet sagt, at sådan og sådan blev der sagt, og på det grundlag opbygge en argumentation. Mine udtalelser i dag vedrørende spørgsmålet om de nye våben og de planer vedrørende ændringer i forsvarsordningen, der skal overvejes, er ganske klare og burde have tilskyndet det ærede medlem hr. Alfred Jensen til at spare sin sidste tale.

(Kort bemærkning).

Alfred Jensen: Nej, ministerens bemærkninger var absolut ikke klare. Ministeren svarede ikke på det direkte spørgsmål, om sådanne planer indgik i overvejelserne; der blev sagt, at det var for tidligt at tage stilling dertil. Dermed står spørgsmålet åbent. Jeg udleder deraf — og det må enhver gøre,

der hører sådan tale, hvadenten han er kommunist eller ej — at ministeren ikke vil afvise tanken om, at man sysler eller kan komme til at sysle med planer vedrørende atombomben. Derfor var min sidste tale ikke overflødig, men på sin plads.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagenes overgang til anden behandling
vedtoges uden afstemning.

Poul Hansen (Kalundborg): Jeg tillader mig at foreslå, at forslag til lov om ændringer i lov nr. 276 af 18. juni 1951 om forsvarrets ordning (sammensætningen af værnene, korpserne m. fl.) henvises til et udvalg på 17 medlemmer.

Uden forhandling eller afstemning vedtoges dette forslag.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om statsgaranti for lån fra Kreditforeningen af Kommuner i Danmark til færøske kommuner.

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 1861; fremsættelsen findes i tidenden sp. 3310).

Formanden: Sammen med denne sag foretages også den følgende sag på dagsordenen, nemlig:

Første behandling af forslag til lov om støtte til nybygning af færøske fiskerfartøjer m. v.

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 1875; fremsættelsen findes i tidenden sp. 3312).

Lovforslagene sattes til forhandling.

P. M. Dam: I den af Færøernes realkredit-institutudvalg afgivne betænkning vedrørende finansieringsforholdene på Færøerne oplyses det, at det færøske erhvervsliv, herunder boligbyggeriet, er i høj grad underfinansieret. Sparekasserne, der tidligere beskæftigede sig mest med lån til boligbyggeri, er ikke længere i stand til med de midler, de råder over, at yde boligbyggeriet på Fær-

[P. M. Dam.]

ørerne den påkrævede finansiering, hvilket har ført til en vis stagnation indenfor boligbyggeriet og en deraf følgende boligmangel på Færøerne. En ikke uvæsentlig årsag til sparekassernes manglende evne til finansiering af boligbyggeriet er de relativt store lån, de har ydet de færøske kommuner. Der siges at være tale om lån på ca. 12 mill. kr.

Nærværende lovforslag, der af den højtærede finansminister blev bebudet under behandlingen af lovforslaget om realkreditinstituttet, tager sigte på at aflaste sparekasserne for ydelsen af lån til kommunerne. Herigennem vil sparekasserne blive i stand til at yde boligbyggeriet en bedre finansiering. Lovforslaget tilsigter også at hjælpe kommunerne til en rigeligere, mere langfristet og mindre stram finansiering end den, sparekasserne hidtil har været i stand til at yde.

Det er, oplyses det efter forhandling med Kreditforeningen af Kommuner i Danmark, nødvendigt, at denne erholder statsgaranti for de lån, den yder de færøske kommuner. Lovforslaget imødekommer dette krav derved, at det foreslås, at staten yder en garanti, der omfatter rente, reservefondsbidrag og indtil 75 pct. af foreningens tab på det udlånte beløb; endvidere foreslås det, at i tilfælde af afbrydelse af forbindelsen mellem Færøerne og det øvrige Danmark på grund af krig eller lignende ekstraordinære forhold omfatter statsgarantien hele terminsydelsen. For ydelsen af denne statsgaranti kræves lagtingskassens kontragaranti.

Det vil med andre ord sige, at under normale forhold er det lagtinget, der tager den egentlige finansielle eller økonomiske risiko, medens statens garanti tjener det formål at bibringe kreditforeningen den for optagelse af udlånsvirksomhed blandt de færøske kommuner manglende sikkerhedsfølelse. At dette krav til lagtingets kontragaranti måske vil formindske lagtingets lánemuligheder i andre forhold, er muligt, men i hvor høj grad er jeg ikke i stand til at vurdere. Det lader sig i det hele taget næppe gøre i øjeblikket. Der skal vel gå en tid, for at man kan se, i hvor stor udstrækning lagtingets kontragaranti bliver effektiv, før man kan danne sig en begrundet mening

om virkningen af den garanti, man kræver fra lagtinget.

Det kan ikke nægtes, at i disse dage, hvor lagtinget står overfor vældige opgaver, der kun kan løses ved optagelse af store lån, betyder enhver garantiforpligtelse en svækkelse af lagtingets lánemuligheder. Under behandlingen af nærværende sag mener jeg ikke, jeg kan undlade at pege på dette forhold, denne kendsgerning, skønt jeg er ganske klar over og indforstået med nødvendigheden af lagtingets kontragaranti i forbindelse med denne sag.

I lovforslagets § 3 hedder det, at

„finansministeren indhenter forud for hvert garantitilsagn for lån til færøske kommuner tilsagn fra Færøernes hjemmestyre om, at dette på landskassens vegne som selvskyldner indestår statskassen for erlæggelsen af ethvert beløb, som denne måtte komme til at udrede til opfyldelse af statens garantiforpligtelse.“

Hermed er det altså givet, at det ikke bliver kreditforeningen eller staten, men landsstyret, der bestemmer, hvilke kommuner der kan erholde kreditforeningslån, et forhold, som jeg ved at ikke alle er lige glade for. Den subjektive indstilling har i så små forhold som de færøske haft for let ved at vinde frem; det har den desværre gjort ofte, og det kan ikke undgås, at den fremdeles kommer til at gøre det.

Ydelsen af kreditforeningslånene skulle helst hvile på et finansielt strengt sagligt grundlag og være uberørt af politiske sympatier eller antipatier. Her er der, eller der kan måske være, tale om et ømt punkt, for ikke at sige en svaghed, i lovforslagets opbygning eller karakter, et forhold, som jeg ikke mener at kunne undlade at berøre, skønt det er vanskeligt at finde en anden ordning. Hvis de 12 mill. kr. bliver tilbagebetalt de færøske sparekasser, altså forudsat, at landsstyret går med dertil, vil det selvfølgelig hjælpe svært på sparekassernes likviditet og evne til at yde større byggelån, end de i dag er i stand til, men det løser ikke boligbyggeriproblemet, lige så lidt som sparekasserne og bankerne hernede har gjort det i den øvrige del af landet, skønt det næppe kan siges at have skortet på likviditet eller pengeregighed hos dem.

Lige siden 1909, jfr. lagtingstidende for

[P. M. Dam.]

årene 1909—1912, 1925, 1929, 1930, 1936 og 1938, har man i lagtinget beskæftiget sig med spørgsmålet om en bedre finansiering af boligbyggeriet, men desværre uden at opnå et positivt resultat. I 1938, jfr. udvalgsbetænkningen af 17. december 1938 i lagtingssag nr. XIII—49/1938: (Kreditforeningsordning for Færøerne), vedtog lagtinget følgende forslag — jeg beder om formandens tilladelse til at citere:

„Lagtinget gentager sit i lagtingssag nr. XIII—38/1936 vedtagne forslag og andrager om, at dette ved regeringens velvillige forslag må fremmes snarest muligt.

Lagtinget andrager om, at regeringen foranlediger oprettelsen af en særlig statslånefond til fremme af byggeriet på Færøerne, eller at statens støtteforanstaltninger til fremme af byggeriet i det øvrige kongerige må, med hensyntagen til de særlige færøske forhold, udvides til også at omfatte Færøerne.“

Boligbyggeriproblemet på Færøerne er således ikke af ny dato, men er gammelt, lige så gammelt og påtrængende, som det har været og er i den øvrige del af riget. Men medens man hernede har haft den glæde at kunne notere positive resultater fra lovgivningsmyndighedernes side, har alle bestræbelser på Færøerne, hvadenten der har været tale om en indsats fra lagtingets, regeringens eller folketingets side, været en march på stedet. Jeg er personlig meget stærkt interesseret i at få oplyst, hvorfor den ovenfor citerede indstilling fra lagtinget til den høje regering og det høje folketing ikke nød fremme. Det er af særlig interesse at få klarhed over, hvorfor man ikke også — såfremt det ikke kunne lade sig gøre at oprette et særligt statslånefond til fremme af byggeriet på Færøerne — gjorde de for det øvrige kongerige gældende love vedrørende statens støtteforanstaltninger til fremme af byggeriet hernede gældende for Færøerne således som af lagtinget ønsket.

Efter krigen, da det første landsstyre blev dannet, indgik sambandspartiet, det færøske socialdemokrati og det gamle selvstyreparti en overenskomst, hvori det bl. a. hedder:

„Undertegnede sambandsparti, Færøernes socialdemokrati og selvstyrepartiet er blevet enige om at danne landsstyret med A. Samuelson som lagmand. Vi forpligter os til i første række at arbejde for“ —

— og så kommer punkterne, og jeg nævner punkt 5:

„en finansiering af boligbyggeriet på Færøerne, således at det må blive lige så let for færingerne at bygge beboelseshuse, som det er for danskerne“,

den øvrige del af kongerigets befolkning.

Det hedder vel i lagtingets vedtagelse af 13. maj 1948 vedrørende særanliggende — jeg tillader mig at citere —:

„I henhold til hjemmestyreloven af den 23. marts 1948, nr. 137, og kundgørelse af den 31. i samme måned vedtager lagtinget at henlægge under hjemmestyret disse sager“ —

og som nr. 3 nævnes:

„bygnings- og brandassurancesager, byplaner, boligspørgsmål, lejespørgsmål og folkeregister.“

Den foran citerede overenskomst og programmerklæring fra sambandspartiet, det færøske socialdemokrati og selvstyrepartiet, såvel som selve ordlyden af det citerede punkt 3 i vedtagelsen af særanliggende, kan ikke lade nogen tvivl tilbage om, at man ikke har tilsigtet at afskære det færøske boligbyggeri fra den finansielle støtte fra staten, som man — samhörighedspartierne — i hvert fald igennem årene havde søgt om, og som man som sagt ved dannelsen af det første landsstyre just havde som et program punkt at få gennemført hurtigst muligt. Jeg ved, at det færøske socialdemokrati ikke har ment andet ved denne vedtagelse end at overtage administrationen, bestemmelsesretten og lovgivningen vedrørende de særlige bygnings- og sundhedsmæssige forskrifter m. m., og jeg tvivler heller ikke

[P. M. Dam.]

på, at man fra sambandspartiets side vil sige det samme. Men selvom man rent juridisk kan sige, at ordlyden må forstås derhen, at vedtagelsen også indbefatter den finansielle side, kan det ikke forhindre, at f. eks. lov om byggeri med offentlig støtte kommer til også at omfatte Færøerne.

I erkendelsen af den kritiske, for ikke at sige katastrofale situation, det færøske boligbyggeri er stedt i, tillader jeg mig ved nærværende lejlighed at rejse spørgsmålet om muligheden af at sætte forannævnte boligstøttelov i kraft på Færøerne.

Som en yderligere argumentation for det rimelige i ønsket om, at denne lov udvides til også at omfatte Færøerne, tillader jeg mig at anføre, for det første at pengevæsenet og finansieringen i almindelighed er et statsanliggende uden hensyn til, hvilken del af riget der er tale om. For det andet har man i praksis erkendt dette på andre områder, jævnfør statens lån og tilskud til elektrificeringen af Færøerne — el-spørgsmålet er et særanliggende — og det foreliggende lovforslag om statsgaranti for lån fra Kreditforeningen af Kommuner i Danmark — kreditforeninger m. m. er et særanliggende — statens storstilede finansieringshjælp til erhvervslivet, Sjøvinnubankens og bestemmelsen om, at den danske erhvervslånefond også skal omfatte Færøerne, samt det foreliggende forslag til lov om støtte til nybygning af færøske fiskerfartøjer med videre — erhvervslivet, fiskeriet indbefattet, er et særanliggende.

Gennemførelsen af de foreliggende to lovforslag, forslag til lov om støtte til nybygning af færøske fiskerfartøjer m. v. og forslag til lov om statsgaranti for lån fra Kreditforeningen af Kommuner i Danmark til færøske kommuner samt en udvidelse af lov om byggeri med offentlig støtte til også at omfatte Færøerne vil komme til at få skelsættende betydning for udviklingen på Færøerne.

Jeg undlader ikke på egne og socialdemokratiets vegne at takke den højtærede finansminister for fremsættelsen af nærværende forslag til lov om statsgaranti for lån fra Kreditforeningen af Kommuner i Danmark til færøske kommuner og skal på det varmeste anbefale det til det høje tings velvillige behandling.

Så er der det andet lovforslag, nemlig forslag til lov om støtte til nybygning af færøske fiskerfartøjer m. v.

Under behandlingen af loven om oprettelse af et Færøernes Realkreditinstitut blev det af den højtærede finansminister bebudet, at man fra ministeriets side var sindet at imødekomme ønsket om statens medvirken til fornyelse af den færøske fiskerflåde ved ydelse af et andenprioritetslån på indtil 15 pct. af skibets værdi eller, hvis der er tale om ombygning og modernisering, anskaffelse af motorer eller tekniske anlæg, indtil 15 pct. af disses værdi — alt under forudsætning af, at man fra lagtingets side ydede mindst et tilsvarende beløb. Færøernes Realkreditinstitut kan som bekendt yde et førsteprioritetslån på indtil 50 pct. af vedkommende skibs, motors eller tekniske anlægs værdi. Den samlede finansiering, fra realkreditinstitutets, statens og lagtingets side beløber sig således til 80 pct. af anskaffelsessummen, d. v. s. den reelle værdi, medens skibsrederen, fiskeren eller fiskersammenslutningen selv skal anskaffe de 20 pct. foruden driftskapitalen.

Anskaffelsen af nye hypermoderne fiskerfartøjer kræver så vældige beløb — særlig hvis der er tale om de store dieseldrevne eller oliefyrede trawlere med fryseanlæg og andre til fiskeriet krævede tekniske anlæg og bekvemmeligheder — at man må se den kendsgerning i øjnene, at det i første omgang næppe vil blive muligt for en enkelt fisker eller for sammenslutninger af fattige fiskere at tilvejebringe de krævede 20 pct. plus den nødvendige driftskapital.

Fiskerflådens successive fornyelse ved hjælp af omtalte realkreditinstitut, statslån og lagtingslån eller -tilskud kan således kun magtes af storredere, kaptajner og folk, der har haft lejlighed til at opspare betydelige midler. Spørgsmålet er så, om disse vil vove pelsen, gøre den krævede økonomiske indsats.

Den færøske fiskers, det færøske folks ve og vel — ja, vi kan sige dets eksistens — er afhængig af det svar, fremtiden vil give herpå.

Personlig kan jeg ikke dølge, at jeg kunne have ønsket, at man fra lagtingets og realkreditudvalgets side havde taget mere håndfast og storstilet på det for det færøske samfund så livsvigtige problem, som

[P. M. Dam.]

fornyelsen af fiskerflåden er. Jeg kunne ønske, at man havde dristet sig til at handle lige så storstilet og resolut, som man så sig nødsaget til at gøre i Island med hensyn til fiskerflådens fornyelse, og som det færøske socialdemokrati i 1943 fremsatte forslag om at gøre.

Der kan til at begynde med kun blive tale om nogle få skibe, som man kan anskaffe ved hjælp af realkreditinstituttet, statslånene og lagtingets tilskud eller lån. Men det skal dog siges, at det er en god begyndelse, som man på Færøerne ser hen til med den allerstørste interesse, særlig da man har forståelsen af, at det høje ministerium og det høje ting med den største velvilje og forståelse af betydningen af den hurtigst mulige fornyelse af den færøske fiskerflåde vil behandle en eventuel ny henvendelse fra færøsk side om en yderligere finansiering, såfremt en sådan viser sig at være nødvendig — hvad jeg ikke tvivler om at den straks vil blive.

Jeg undlader ikke på egne og mit partis vegne at takke den højtærede fiskeriminister for fremsættelsen af nærværende lovforslag, der altså efter lagtingets vedtagelse af det forudsatte lån eller tilskud fra færøsk side udfor den adviserede komplettering af realkreditinstituttets finansiering.

Der kan som sagt herefter, såsnart man har vedtaget nærværende lovforslag, ydes første- og andenprioritetslån samt lagtings-tilskud eller -lån til anskaffelse af fiskerfartøjer, motorer og tekniske anlæg, ombygning og modernisering.

Tilbagebetalingstiden for statslånene er sat til højst 10 år, når det drejer sig om lån til køb af skibe, og til 6 år, når der er tale om lån til køb af motorer eller tekniske anlæg, medens man for den øvrige del af kongeriget i henhold til lov nr. 97 af 31. marts 1954 om støtte til nybygning af fiskerfartøjer m. v. kan få statslån på indtil 30 pct. mod anden prioritet og med en afdrags- tid på indtil 15 år. Det færøske fiskeri kræver større og dyrere skibe end det danske; det kommer af de særlige forhold deroppe, øernes geografiske beliggenhed o. s. v. De færøske skibsejere har følgelig større renter, afdrag, assurance og andre udgifter at bestride end de danske, hvorfor det forekommer mig noget uforståeligt, at man er

kommet til den konklusion, at de færøske skibsejere kan klare sig med en kortere tilbagebetalingstid, end hvad tilfældet er for de danske skibsejeres vedkommende.

Jeg vil derfor tillade mig at henstille til overvejelse, om ikke afdragstiden kan forlænges til 15 år; jeg finder det naturligt, at afdragstiden for statslån til anskaffelse af fiskerskibe til færinger blev den samme, som er gældende for statslån ifølge lov nr. 97 af 1954.

Medens man i lov nr. 97 af 1954 kræver, at de skibe, motorer og tekniske anlæg, hvortil der ydes statslån, skal være af dansk fabrikat, udtales i det foreliggende lovforslag, at fabrikatet „såvidt muligt“ skal være af dansk eller færøsk oprindelse. Såfremt pris- og kvalitetsforholdene taler stærkt derfor, kan der altså ydes lån til anskaffelse af skibe m. m. til Færøerne af udenlandsk fabrikat eller oprindelse, hvilket må siges at være et absolut gode ved loven, og som jeg finder anledning til at takke for, særlig under hensyntagen til Færøernes behov for store trawlere, hvis bygning englænderne og tyskerne siges at være særlig dygtige til. Dette gælder særlig i de tilfælde, hvor de danske værfters arbejdskraft er beslaglagt og man ikke kan få skibene bygget her.

Ifølge lovforslagets § 8 skal det nævnt, fiskerflådens fornyelsesnævn, der skal bistå fiskeriministeren med behandlingen af låneansøgningerne m. v., suppleres med et af statsministeren udpeget i færøske forhold kyndigt medlem for at sikre den fornødne lokale sagkundskab til bedømmelse af de særlige færøske forhold, som må tages i betragtning, en ordning, som jeg ikke undlader at udtale min påskønnelse af.

Loven er påtænkt at skulle gælde i to finansår, 1955—56 og 1956—57, og der er tale om et lånebeløb på 800 000 kr. for hvert af finansårene.

Idet jeg endnu engang takker for nærværende lovforslags fremsættelse, skal jeg på socialdemokratiets vegne anbefale det til det høje tings velvillige og hurtige behandling.

Johan Poulsen: Under behandlingen af lovforslaget om oprettelse af et realkreditinstitut for Færøerne i det høje ting for ca. 1 måned siden kom det meget stærkt

[Johan Poulsen.]

frem, at der indenfor det færøske samfund var tre områder, hvor investering var særlig påkrævet, nemlig 1) til fornyelse af fiskerflåden, 2) til boligbyggeri og 3) til offentlige lån til kommuner og lagting. Oprindeligt var det tanken, at realkreditinstituttet skulle omfatte tre sådanne afdelinger, men man blev ret hurtigt klar over, at det førstnævnte område, der var det mest betydningsfulde, stillede så store krav, at det ikke ville være muligt for instituttet at tilvejebringe midler til udlån herudover. Det bestemmes derfor også i § 1 i loven om oprettelse af et realkreditinstitut for Færøerne, at instituttets opgave, indtil andet ved lov bestemmes, er indskrænket til at yde lån mod pant i fiskerfartøjer hjemmehørende på Færøerne.

De færøske sparekasser, der hidtil i forbindelse med de lokale banker har skullet dække det færøske samfunds lånebehov, har ganske naturligt ikke på langt nær magtet denne opgave. En yderligere aflastning af disse udover oprettelsen af realkreditinstituttet er derfor ganske nødvendig. For at give ærede medlemmer af det høje ting en forestilling om, hvad en aflastning som den, der tilsigtes ved gennemførelse af det foreliggende forslag, kan betyde for de lokale pengeinstitutioner, kan jeg nævne, at Færø Amts Sparekasse, der er langt den største, pr. 11. december 1953 havde et samlet udlån til kommunerne deroppe på 12 mill. kr.

Kommunernes årlige lånebehov i de nærmeste 10 år til bygge- og anlægsvirksomhed er beregnet til ca. 1,3 mill. kr. Det er denne del af kommunernes lånebehov, man efter vedtagelsen af det foreliggende lovforslag har tænkt sig helt eller delvis overtaget af kommunekreditforeningen. Ved at frigøres for långivning til de her nævnte to områder: fornyelse af fiskerflåden og offentlige lån, regner man med, at de lokale pengeinstitutioner, særlig sparekasserne, skulle være i stand til at tilfredsstille lånebehovet for boligbyggeriet og landbruget, for sidstnævntes vedkommende bistået af Færøernes jordfond. Herved er der foretaget en påkrævet og antagelig betryggende udbygning af kreditvæsenet, der i ethvert moderne samfund er en afgjort forudsætning for tilfredsstillende sociale og i det

hele samfundsmæssigt set forsvarlige forhold.

Som det fremgår af den højtærede finansministers skriftlige fremsættelse har Kreditforeningen af Kommuner i Danmark indtil udbrudt af den anden verdenskrig i et vist omfang ydet lån til færøske kommuner. Denne lånevirkksomhed blev afbrudt af krigen og har ikke været genoptaget siden. Det er på foranledning af det af det høje statsministerium nedsatte realkreditvalg, at forhandlingerne med kommunekreditforeningen om en genoptagelse af lånevirkksomheden på Færøerne er kommet i gang, og resultatet af disse forhandlinger foreligger i lovforslaget.

Som det fremgår af bemærkningerne til lovforslaget har kommunekreditforeningen på baggrund af indhøstede erfaringer og under hensyn til låntagernes solidariske ansvar i foreningen ikke ment at kunne påtage sig denne opgave på samme vilkår, som gælder for dens långivning til kommunerne i den øvrige del af riget. Foreningen har imidlertid erklæret sig villig til at genoptage lånevirkksomheden på Færøerne, bl. a. på betingelse af, at staten i nærmere fastsat omfang yder garanti for lånene. Jeg skal ikke gentage disse betingelser, da det fremgår af selve lovforslaget såvel som af de til lovforslaget knyttede bemærkninger, hvilke disse er. Jeg skal indskrænke mig til at takke den høje regering, ikke mindst den højtærede finansminister, der har været formand i det udvalg, der har arbejdet med sagen, for den forståelse, der er udvist ikke mindst med hensyn til at tilvejebringe en aflastning af de færøske sparekasser, når talen er om offentlige lån, så meget mere som den foreslåede ordning rent principielt bryder med almindelig praksis og som følge deraf er mere vanskelig at få gennemført.

Som det fremgår af bemærkningerne til lovforslaget, har kommunekreditforeningen været ude for et vist rentetab på de lån, den forud for sidste verdenskrig har ydet færøske kommuner. Må jeg i denne forbindelse have lov til at minde om følgende. Ved Danmarks og Færøernes besættelse henholdsvis af tyskerne og englænderne blev den forretningsmæssige forbindelse mellem disse to dele af kongeriget totalt afbrudt. Det var ikke alene kommunekreditforeningen, men også andre institutioner, f. eks.

[Johan Poulsen.]

Danmarks Fiskeribank, der havde lån til gode på Færøerne på det pågældende tidspunkt.

Det samme var tilfældet med adskillige grossister og andre private forretningsfolk, der havde forretningsforbindelser på øerne, ligesom der omvendt også var folk på Færøerne, der havde tilgodehavender herhede. Efter besættelsen var det forbudt ved lov såvel direkte som indirekte at overføre betalinger til det øvrige kongerige. Det var på et forholdsvist tidligt tidspunkt, at dette forhold blev genstand for forhandling i lagtinget, og ved „Midlertidige bestemmelser om betalinger mellem Færøerne og det øvrige kongerige“ af 2. december 1940 blev det ordnet derhen, at enhver på Færøerne hjemmehørende person, selskab eller firma, der enten havde gæld eller tilgodehavende i kongeriget, var skyldig inden 31. december 1940 at anmelde sit mellemværende og såvidt muligt bevisliggøre dette mellemværende for Færøernes overformynderi; de således indgåede beløb blev gennem overformynderiet indsat på en i Færø Amt's Sparekasse oprettet samlet „Clearingkonto for mellemværender mellem Færøerne og det øvrige kongerige“. Nævnte midlertidige bestemmelser blev efter krigens afslutning ved lagtingsbeslutning af 25. august 1945 sat ud af kraft. Det var også på et forholdsvist tidligt tidspunkt af krigen, at omhandlede mellemværende var ordnet.

Med hensyn til rentetabene var det ikke noget, der var særligt for de nævnte kreditorer, men det var et dagligdags fænomen under krigen, at pengeinstitutionerne tog imod penge og opbevarede dem for folk uden at være i stand til at give nogen rente, da der under de herskende forhold ikke gaves nogen mulighed for dem til at placere de modtagne indskud. Rentetab var noget, alle sparere på Færøerne var ude for en del af krigsårene.

Med hensyn til statsgarantien er det min bestemte opfattelse efter at have gennemlæst bemærkningerne til lovforslaget, at mulighederne for, at garantierne skulle kunne medføre tab for statskassen, er meget minimale. Vi må være klar over, at erfaringer, indhøstede forud for sidste verdenskrig, ikke uden videre kan anvendes på nutiden.

Færøerne før sidste verdenskrig og Færøerne af i dag er to forskellige samfund. Før verdenskrigen var der faktisk hvert år en konstant mangel på likviditet fra februar til hen i november-december måned. Al kapital var bundet i de store fiskelagre, der først blev realiseret hen mod årets slutning, ligesom fiskerne almindeligvis først fik deres afregning efter salget af lagrene. Der fandt faktisk lige til sidste verdenskrig en likviditetsindsprøjtning sted ved årsskiftet, hvorved samfundsmaskineriet fik den nødvendige smøring, således at det blev muligt at holde hjulene i gang resten af året. Ved årsskiftet betalte folk deres gæld til købmanden og deres skat til kommunen, og dette medførte igen, at kommunernes likviditet var således, at det kneb for dem at klare terminen, særlig juni termin.

Nu stiller forholdene sig anderledes. Nu kan fiskelagrene belånes ganske anderledes end før. Fiskerne kan afregne mere rettidigt, ligesom der findes en ved lov ordnet forskudsordning for fiskernes fortjenester. Salgsteknikken er også en anden, idet man nu mest muligt søger at undgå de langvarige lagringsperioder. Likviditetsmanglen bliver som følge heraf heller ikke så udtalt som før. Ganske vist kan der spores en vis stramhed i sommermånederne, altså også omkring juni termin, men man må gå ud fra, at de kommuner, der er låntagere, i egen interesse gør deres yderste for at betale forfaldne ydelser rettidigt.

Jeg skal på venstres vegne anbefale forslaget til hurtig og velvillig behandling i det høje ting.

Det af den højtærede fiskeriminister den 1. april fremsatte forslag til lov om støtte til nybygning af færøske fiskerfartøjer m. v. udgør det sidste led i den finansieringsordning, man har anset for nødvendig for på forsvarlig vis at kunne løse en for Færøerne så betydningsfuld opgave, som fornyelse af fiskerflåden af alle kyndige erkendes at være.

Det foreliggende lovforslag vil, når det er vedtaget, blive den tredje og sidste i rækken af love, der skal medvirke til at skabe de forudsætninger, hvorved dette for øerne livsvigtige spørgsmål kan finde sin løsning. De to andre love, jeg sigter til, er loven af 12. marts 1955 om oprettelse af et realkreditinstitut for Færøerne og den nu

[Johan Poulsen.]

af Færøernes lagting vedtagne lov, hvorefter der fra færøsk offentlig side ydes tilsvarende støtte som efter det foreliggende forslag.

Denne lovgivning er resultatet af et mangesidigt og omfattende forarbejde, og jeg kan i denne forbindelse særlig henvise til betænkningen angående oprettelse af et realkreditinstitut på Færøerne, afgivet af det af statsministeriet den 21. august 1953 nedsatte udvalg, og til den betænkning, der den 2. marts 1953 er afgivet af et af Færøernes landsstyre nedsat udvalg. I begge disse betænkninger bedømmes det årlige investeringsbehov til fornyelse af fiskerflåden til at ligge omkring 5 mill. kr. Det i lovforslagets § 1 angivne lånebeløb på 800 000 kr. for hvert af ånsårene 1955—56 og 1956—57 er fastsat under hensyn hertil. De 5 mill. kr. tænkes tilvejebragt på følgende måde. Ved den i folketinget vedtagne lov af 12. marts dette år om oprettelse af Færøernes Realkreditinstitut er der skabt grundlag for finansiering gennem instituttet op til 50 pct. af vurderingssummen af fiskerfartøjer. 15 pct. tænkes dækket gennem lånene efter nærværende lovforslag og 15 pct. ved tilskud efter den af Færøernes lagting vedtagne lov om støtte til fornyelse af fiskerflåden. De resterende 20 pct. forudsættes stillet til rådighed af låntagerne selv.

Det kan tilføjes, at de af realkreditinstituttet ydede lån er sikret ved første prioritet, og de efter nærværende forslag ydede lån er sikret ved anden prioritet, medens lagtingets ydelser er at betragte som tilskud, der i løbet af 20 år vil være at afskrive over landskassens ejendomskonto, dog således at lagtingets tilskud sikres ved en tredje prioritet efter realkreditinstituttets og statskassens lån, hvis ejerskifte skulle finde sted inden udløbet af 20 år efter lånets optagelse.

Efter det foreliggende forslag kan der som lån ydes 15 pct. af værdien af det sejlfærdige fartøj med motoranlæg eller værdien af tekniske anlæg. Skønt det ikke udtales udtrykkeligt, går jeg ud fra, at de i forslaget omhandlede lån foruden til nybygninger og til udskiftning af motorer også ydes til ombygning af ældre fartøjer, et forhold, jeg tillægger afgørende betydning, da det er en kendsgerning, at nybygninger tit er så kostbare og stiller så store krav til investering af ka-

pital, at det i mange tilfælde virker afskrækkende og kan føre til en set fra et samfundsmæssigt synspunkt uønsket tilbageholdenhed fra låntagerens side.

Jeg skal til slut takke den højtærede fiskeriminister for fremsættelsen af lovforslaget, ligesom jeg ønsker at udtale en tak til alle de gode kræfter, der har medvirket til denne for Færøerne så livsvigtige lovgivning. Endelig skal jeg på mit partis, venstres, vegne anbefale lovforslaget til hurtig og velvillig behandling i det høje ting.

Rasting: Jeg har med stor interesse lyttet til de interessante og sagligt vægtige indlæg fra de to færøske medlemmer, ordførere for henholdsvis socialdemokratiet og partiet venstre. De har klart opridset baggrunden for de to lovforslag og belyst de livsvigtige interesser for øerne, som har ført til lovforslagenes fremsættelse. Det fremgår heraf, at disse lovforslag er led i et større finansieringssystem på livsvigtige områder for Færøerne. Man kan henvise til de udførlige bemærkninger, som herom findes i betænkningen af 1954, afgivet af Færøernes realkreditudvalg, og jeg kan fremdeles nævne de meget udførlige bemærkninger, som findes til selve lovforslagene.

På denne baggrund tror jeg, jeg tør begrænse mine bemærkninger til det strengt nødvendige, og jeg vil da tillade mig først at fremsætte et par ord om lovforslaget vedrørende statsgarantien for lån fra Kreditforeningen af Kommuner i Danmark til færøske kommuner. Finansministeren får i § 1 en bemyndigelse til på statskassens vegne overfor denne kreditforening at meddele garanti for lån til bygge- og anlægsarbejder ydet til færøske kommuner. Det er allerede blevet nævnt, at denne ordning, dens nærmere detaljer og struktur, er i overensstemmelse med ønsker, der er fremkommet fra Kreditforeningen af Kommuner i Danmark.

Det siges fremdeles i lovforslagets § 2, hvad garantien omfatter med hensyn til rente, reservefondsbidrag m. m., men det, som lovforslaget ikke siger, og det, som bemærkningerne ikke fortæller, er, hvilke finansielle og økonomiske virkninger for statskassen man tør antage at loven vil få, hvor indgribende, hvor omfangsrig den vil blive i sine virkninger med hensyn til den påtænkte finansiering, og dette problem, der

[Rasting.]

ikke er belyst i forarbejderne, tror jeg vil motivere en udvalgsbehandling af lovforslaget.

Ser man på lovforslaget om støtte til nybygning af færøske fiskerfartøjer, finder man i den indledende paragraf ganske bestemte begrænsninger for de beløb, der skal kunne ydes. Fiskeriministeren kan indenfor et beløb af 800 000 kr. i hvert af finansårene 1955—56 og 1956—57 yde lån af statskassen til nybygning af færøske fiskerfartøjer samt til udsiftning af motoranlæg og installation af nye tekniske anlæg i sådanne fartøjer. Også dette forslag er som nævnt et led i den store finansieringsplan for Færøerne. Her er det fiskerfartøjerne, der er tale om, og selvom lovforslaget i og for sig er tydeligt i sit sprog og taler for sig selv, vil jeg tro, at det, da disse to lovforslag står i så nær sammenhæng med hinanden og må ses som led af et hele, vil være naturligt at udstrække ønsket om udvalgsbehandling til også at gælde her.

Med dette ønske om en kort, saglig udvalgsbehandling af begge disse lovforslag, sammenhørende som de er, vil jeg iøvrigt gerne på mit partis vegne tilsige hurtigt og velvillig behandling.

A. C. Normann: Jeg for min del har det ligesom det ærede medlem hr. Rasting. Efter den meget grundige belysning, de to færøske repræsentanter har givet denne sag, vil det ikke være nødvendigt for mig at komme ind på mange enkeltheder, også af den grund, at vi er enige i hovedsynspunktet, og det vil være vanskeligt overhovedet at nævne argumenter for lovforslagenes bestemmelse, som ikke allerede er blevet fremført.

Med hensyn til spørgsmålet om statsgaranti for lån til kommunerne vil jeg gerne understrege, at allerede da lovforslaget om Færøernes Realkreditinstitut var til behandling her for ikke mange uger siden, udtalte det radikale venstre ønsket om, at der blev skaffet udvej for, at der kunne åbnes adgang til, hvad vi i denne del af riget i modsætning til hin betragter som en normal ordning af realkreditforholdene. På Færøerne har man hidtil ved finansiering af bolig- og landbrugsbyggeri samt fælles bygge- og anlægsarbejder været henvist til

altfor beskedne kilder, nemlig de muligheder, sparekasserne deroppe har haft for at klare belåningsforholdene. Derfor glæder det os, at den højtærede finansminister allerede nu sørger for at få tilvejebragt en ordning, som bøder på den hidtidige utilfredsstillende tilstand.

Jeg forstår godt, at Kreditforeningen af Kommuner i Danmark med den hidtidige erfaring i erindring ikke har været glad for at gå ind i en finansiering uden nogen rygdækning, der jo navnlig kan få betydning i krigstilfælde, hvis øerne af en eller anden grund afskæres fra forbindelse med det øvrige Danmark. Men jeg tror ikke, at risikoen ved en statsgaranti er ret stor, dels på grund af den højtærede ministers garantiklausuler, dels på grund af, at øernes landskasse igen i sidste instans garanterer overfor staten for eventuelle tab på ordningen. Jeg beklager imidlertid, at det endnu ikke har været muligt at komme videre end til, som det sker nu, at støtte långivningen til det offentlige byggeri, selvom forslaget jo indirekte betyder en forbedring, forhåbentlig en ganske god forbedring, også af det private byggeris finansieringsmuligheder, nemlig derved at sparekasserne på øerne får større bevægelsesfrihed gennem en forøget likviditet, derved at kreditforeningen overtager en del af deres udlånsområde. I alt fald bliver der nu lejlighed til at gøre erfaringer i så henseende, og hvis disse erfaringer ikke kommer til at gå tilstrækkeligt i retning af en virkelig forbedring for det private byggeris vedkommende, kan denne side af sagen tages op til overvejelse.

Det radikale venstre er altså velvilligt indstillet overfor lovforslaget og vil gerne medvirke til at få det ført igennem folketingset, og den samme indstilling har vi overfor lovforslaget om støtte til nybygning af fiskerfartøjer på Færøerne.

Det har længe været følt som en uheldig tilstand, at fiskeriets finansieringsmuligheder på Færøerne har været mere mangelfulde end i den øvrige del af landet. Det rettede godt på forholdet, da vi fik loven om øernes realkreditinstitut gennemført, og det radikale venstre er tilfreds med, at staten nu bidrager til fiskerflådens udvikling med lån indenfor den ret beskedne margin af 15 pct. med en kort afdragstid og en rente, hvis forhold til det øvrige renteniveau for

[A. C. Normann.]

tiden må vække tilfredshed hos fiskerne; og når pantesikkerheden ligger indenfor 65 pct.s grænsen, udover hvilken lagtinget går ind i risikoen, er tabsrisikoen for staten næppe ret stor. Jeg kan på mit partis vegne anbefale også dette forslag.

Jeg har en enkelt bemærkning, som jeg gerne vil fremkomme med i forbindelse med omtalen af dette lovforslag. Det drejer sig om det danske fiskeris stilling set i forhold til den lettelse, der nu tilbydes det færøske fiskeri, en lettelse, som måske fra danske fiskeres side kan blive opfattet som temmelig rundhåndet — ikke absolut, for jeg tror, at danske fiskere i høj grad under det færøske fiskeri denne lettelse, men alligevel kan det opfattes som en forbedring, der kommer til at stille det færøske fiskeri relativt bedre end det danske. Når jeg nævner dette, giver jeg kun udtryk for, at de danske forhold i den henseende lader meget tilbage at ønske.

Lynnerup Nielsen: Min gruppe kan i princippet tiltræde lovforslaget om statsgaranti for lån fra Kreditforeningen af Kommuner i Danmark til færøske kommuner, et forslag, der kan give muligheder for, at den færøske befolkning vil kunne vinde ind på den boligmangel, som vi nu har hørt de to ærede ordførere fra landsdelen berette om; og det er jo dem, der har den på nærmeste hold, det er dem, der har skoen på og derfor bedst mærker, hvor den trykker, og jeg har forstået, at der på Færøerne, som det også er tilfældet her i landet, er en stærk mangel på boliger og på finansieringsmuligheder. Disse muligheder skulle nu være tilvejebragt ved dette lovforslag, og det er da at håbe, at loven vil medføre et større og mere omfattende boligbyggeri.

Lovforslaget om støtte til nybygning af færøske fiskerifartøjer m. v. kan mit parti også gå ind for. Det færøske realkreditinstitut kan nu yde lån til kvalificerede låntagere på indtil 50 pct. af byggesummen, og ved det foreliggende lovforslag gives der fiskeriministeren mulighed for gennem to finansår, 1955—56 og 1956—57, at yde lån på 15 pct. af summen, og at der så senere som en såkaldt tredje prioritet i sådanne fartøjer yderligere i henhold til en af det færøske lagting vedtagen lov vil kunne ydes

15 pct. som tilskud. På det samlede grundlag kan der således ydes ialt 80 pct. af anskaffelsessummen til færøske fiskerifartøjer, men det forudsætter naturligvis, at låntagerne selv kan fremskaffe de sidste 20 pct. I vore dage med de høje priser på fiskerifartøjer må det på en vis måde forekomme at være en temmelig betragtelig egenkapital, der her kræves, så meget mere som naturen og de særlige forhold, der er på Færøerne, medfører, at der må bruges ret store og kostbare fartøjer. Men da lovforslaget har lagtingets godkendelse og er tiltrådt her — selvom jeg nok hørte, at vore færøske kolleger havde ønsket, der strakte sig noget længere med hensyn til finansiering både efter dette lovforslag og tidligere love — kan jeg dog på mit partis vegne give tilsagn om en velvillig behandling af forslaget her i tinget.

Finansministeren (Kampmann): Jeg vil gerne takke for den almindelige tilslutning til det første af de to lovforslag, der er til behandling, forslaget om statsgaranti for lån fra Kreditforeningen af Kommuner i Danmark til færøske kommuner. Jeg må måske benytte lejligheden til også her fra talerstolen at rette en tak til Kreditforeningen af Kommuner i Danmark, fordi den efter forhandling med finansministeriet er gået med til at medvirke ved denne lovgivning.

Løvrigt forstod jeg, at der var almindelig tilslutning til lovforslaget og dets udformning; dog mente det ærede medlem hr. Rasting, at det ville være rimeligt i et udvalg at overveje, hvorvidt der burde sættes en grænse for den bemyndigelse, der ifølge lovforslaget gives finansministeren. Det kan vi naturligvis tale om; jeg tror ikke, der er stor grund hertil. Selve långivningen er begrænset til kommunerne, og dertil kommer, at landskassen skal kautionere for lånene. Jeg tror, der vil blive udvist stor beherskelse, og hvis man fastsatte et årligt beløb, ville det det ene år måske være altfor stort og andre år altfor lille. Det ville nok være ret vanskeligt at finde det rette beløb, men vi kan naturligvis tale om det i udvalget.

Det ærede medlem hr. P. M. Dam var i forbindelse med omtalen af lovforslaget inde på spørgsmålet om finansieringen af boligbyggeriet på Færøerne, og det ærede

[Finansministeren.]

medlem hr. Lynnerup Nielsen var inde på det samme problem. Det ærede medlem hr. P. M. Dam mente, at boligstøttelovgivningen måske kunne gælde for Færøerne, og jeg forstod, at det ærede medlem sluttede dette af den bestemmelse i loven om byggeri med offentlig støtte, der siger, at loven gælder ikke for Grønland; der står ikke, at den ikke gælder for Færøerne. Man har meddelt mig fra boligministeriet, at når der i loven ikke står, at den ikke gælder for Færøerne, er det udfra den opfattelse, at netop boligbyggeri og husleje-lovgivning er særanliggende; derfor skulle det ikke være nødvendigt at sætte en sådan bestemmelse ind i loven. Jeg mener dog ikke, at dette skal være et rent juridisk spørgsmål, det må afgøres udfra sagens realiteter, om der kan være grund til at overveje, om der bør gives boligstøtte også på Færøerne. Men jeg vil have lov at bemærke, at før man kan gå ind i sådanne overvejelser, må vi have ordnet realkreditlen for fast ejendom på Færøerne — hvad der jo også er påtænkt og foreslået i den kommissionsbetænkning, der ligger til grund for hele denne lovgivning — idet boligstøttelovgivningen, som den er udformet her i landet, forudsætter en forudgående førstprioritering i et realkreditinstitut af en eller anden art, ofte også en andenprioritering. Derfor mener jeg, at overvejelserne ikke kan — jeg vil ikke sige tage deres begyndelse, men der kan i alt fald ikke rigtig komme gang i dem, før problemet om realkreditlen også for fast ejendom er taget op til endelig løsning. Vi vil fra regeringens side bestrebe os for, at dette kan ske så hurtigt som muligt, og jeg takker foreløbig, fordi man har givet dette lovforslag en så god modtagelse.

Fiskeriministeren (Chr. Christiansen): Jeg takker samtlige ordførere for den velvillige modtagelse af det foreliggende lovforslag om støtte til nybygning af færøske fiskerfartøjer m. v.

Jeg vil gerne sige til det ærede medlem hr. P. M. Dam, at når lånenes varighed i lovforslaget er ansat til 10 år og 6 år, skyldes det, at den samme varighed gælder for lån fra Færøernes Realkreditinstitut, og man har ment, at der måtte være ensartethed på dette område.

Det ærede medlem havde nogle betænkeligheder ved de vanskeligheder, som redere og fiskere på Færøerne kunne komme ud for, når de skulle skaffe de 20 pct. af byggesummen, og det ærede medlem nævnte — naturligvis med fuld berettigelse — at der dertil også kommer driftskapital. Jeg vil dog ligesom det ærede medlem mene, at dette i virkeligheden er en god begyndelse, og jeg vil håbe, han har ret i, at adskillige på Færøerne vil vove pelsen og prøve på at få hele dette nybygningsprogram sat i gang til gavn for det færøske fiskeris udvikling.

Til det ærede medlem hr. Johan Poulsen vil jeg sige, at som lovforslaget er udformet, er det jo et forslag om støtte til nybygning af færøske fiskerfartøjer, og jeg kan ikke se, at det i den forbindelse vil være muligt at give støtte til forskellige ting vedrørende ældre fartøjer. Som hele lovforslaget er bygget op, drejer det sig om et nybygningsprogram. Hvorvidt der kan være tale om at give støtte til at udskifte maskiner i ældre fartøjer med nye maskiner, er vel noget, vi kan se lidt nærmere på; jeg er ikke helt klar over, om det vil kunne falde ind under de givne rammer.

Da der er fremsat ønske om udvalgsbehandling, bliver der nu lejlighed til at drøfte både de spørgsmål, jeg her har nævnt, og andre, som der måske kan være grund til at drage frem, i det kommende udvalg. Jeg takker for tilslutningen til lovforslaget.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagenes overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

P. M. Dam: Jeg skal tillade mig at foreslå, at lovforslagene henvises til et udvalg på 17 medlemmer.

Uden forhandling og afstemning vedtoges dette forslag.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændring i lov om foranstaltninger til fremme af danske erhvervsinteresser.

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 0000; fremsættelsen findes i tidenden sp. 0000).

Formanden: Sammen med denne sag foretages den under punkt 10 på dagsordenen opførte sag, nemlig:

Første behandling af forslag til lov om ændring i lov om udlån til visse industrivirksomheder.

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 0000; fremsættelsen findes i tidenden sp. 0000).

Lovforslagene sattes til forhandling.

Wiggo Larsen: De lovændringer, den højtærede minister gennem de to lovforslag, vi her behandler, har stillet forslag om, har til formål at gøre det muligt i fremtiden at fastsætte lempeligere tilskuds- og lånevilkår for at få ledig arbejdskraft fra særlig hårdt ramte arbejdsløshedsområder overført til produktiv beskæftigelse. Der er 15 kommuner i landet, hvor der er særlig megen arbejdsløshed, nemlig 6 købstæder og 9 landkommuner. Købstæderne er: Silkeborg, Hjørring, Randers, Aalborg, Horsens og Vejle; de 9 landkommuner er spredt over det meste af Jylland.

Arbejdsløsheden er særlig stor for arbejdsmændenes vedkommende. Derfor har arbejdsministeren foreslået at søge arbejdsløsheden afhjulpet bl. a. ved, at der ydes lån til oprettelse navnlig af håndværks- og industrivirksomheder, selvfølgelig under sådanne former, at disse virksomheder ikke skader allerede bestående virksomheder ved urimelig konkurrence o. lign. Det, det gælder om, er at skabe produktivitet, så vi kan få større eksport.

En anden måde at afhjæpe denne arbejdsløshed på er at gøre arbejdsanvisningen mere effektiv, bl. a. ved at give arbejdsanvisningskontorerne i hele landet udførlige oplysninger om de arbejdsløse fra disse kommuner, hvorved man har chance for at skaffe dem arbejde andetsteds i landet, naturligvis under forudsætning af, at de, når de overflyttes fra en by til en anden, kan få bolig på det nye arbejdssted.

Endvidere kan man søge igangsat landvindingsarbejder, hvortil der kan gives tilskud i henhold til beskæftigelsesloven. Endelig kan man søge at give de arbejdsløse en supplerende uddannelse dels ved at skaffe dem pladser på statens arbejdsmandskursus, dels ved oprettelse af forskellige tekniske skoler i de pågældende byer.

I det store og hele kan man vist sige, at de foranstaltninger, der foreslås i de to lovforslag, ikke vil betyde store forøgede udgifter for staten, og jeg kan derfor anbefale forslagene til velvillig behandling.

Jeg vil gerne slutte med at sige ministeren tak for disse to lovforslag, som jo først og fremmest tager sigte på at hjælpe arbejdsmændene, hvis fag — som jeg ved tidligere lejligheder har gjort opmærksom på — er det, der er hårdest ramt og har den største arbejdsløshedsprocent, og som samtidig har det største kontingent til arbejdsløsheds-kassen.

Jeg udtaler ønsket om en hurtig og velvillig behandling af de to lovforslag i det høje ting.

Foged: Som allerede nævnt er disse to lovforslag fremsat med det formål at komme de arbejdere til hjælp, der er bosiddende i områder, hvor arbejdsløsheden er særlig stor.

Når man stilles overfor dette problem, stilles man samtidig overfor spørgsmålet om, hvorfor arbejdsløsheden disse steder er særlig stor, og der er i de betænkninger, der er udarbejdet vedrørende de forskellige spørgsmål om arbejdsløshed, fremsat forskellige hypoteser derom; at det for en del skyldes de store arbejder for besættelsesmagten, hvorved der overflyttedes megen arbejdskraft, at det videre skyldes den indenlandske brændselsproduktion, brunkul- og tørveproduktionen, hvorved der ligeledes flyt-